

Chiny

Chiny są największym co do wielkości państwem w Azji, a trzecim na świecie. Powierzchnia kraju wynosi 9 597 000 km². Pod względem liczby ludności (ponad miliard 330 milionów) Chiny zajmują pierwsze miejsce w świecie. Stolicą Chin jest Pekin (Beijing). Chińska cywilizacja ma ogromne zdobycze i rozwija się nieprzerwanie od starożytności aż do dzisiaj. W Chinach wynaleziono papier, sejsmograf, czcionkę drukarską, proch strzelniczy, igłę magnetyczną oraz stworzono zasady produkcji jedwabiu. Skład etniczny Chin jest bardzo zróżnicowany. Chińczycy nazywają się Han i stanowią 91,5% ludności. Inne narodowości to: Czuangowie, Mandżurowie, Huejowie, Miao, Ujgurzy, Tujia, Yi, Mongołowie, Tybetańczycy, Bouyei, Dong, Yao, Koreańczycy, Bai, Hani i inne.

Przyroda

Wschodnie Chiny pokryte były niegdyś lasami, jednak wskutek działalności gospodarczej człowieka, obecnie zajmują one tylko 13,6% powierzchni kraju. Shilin, czyli Kamienny Las, został tak nazwany z powodu występujących w nim wapiennych wież, które mogą sięgać nawet 30 metrów. W Chinach wschodnich występuje klimat monsunowy. Tamtejszy krajobraz tworzą rozległe niziny, ale też równie częste wyżyny i góry. Chińczycy mają długą tradycję ochrony przyrody. Od wieków często nadawali pięknym miejscom, lasom, górom lub formom skalnym status świętych; tam też wznosili świątynie. Życie w zgodzie z naturą jest elementem filozofii taoistycznej oraz buddyjskiej, dlatego jej ochrona jest postrzegana jako wielka cnota. Świętą górą jest Emei Shan w zachodniej prowincji – Syczuanie. W Chinach, wśród wielu gatunków zwierząt, można spotkać zanikający gatunek pandy wielkiej. W Bazie Badań nad Pandą Wielką w Chengdu ratuje się te zwierzęta. Żyją tam w naturalnym środowisku

Ludzie

Chiny zamieszkuje wiele grup etnicznych, które nadal żyją zgodnie z tradycją. Ludność wiejska trudni się rolnictwem i tradycyjnym rzemiosłem. W Chinach uprawia się ryż, soję i słynną chińską herbatę. Na tutejszych bazarach można dostać wszystko. Zakupy robi się codziennie, aby produkty były świeże. W Shaping jest ogromny bazar, na którym handluje ludność Bai, zamieszkująca wzgórze. Noszą oni tradycyjne wielobarwne stroje. Baisha było historyczną stolicą królestwa Naxi. Lud Naxi jest jedynym ludem na świecie, który nadal używa pisma hieroglificznego. Najbardziej znaną osobą w Naxi jest doktor Ho, praktykujący ziołolecznictwo i medycynę naturalną. Miasta chińskie są coraz bardziej nowoczesne, a sam kraj zyskuje coraz większe znaczenie w świecie. Najważniejsza dla Chińczyków jest rodzina; dzieci są zawsze posłuszne rodzicom, a starsze osoby darzy się szacunkiem.

Życie codzienne

Chińczycy wierzą, że o wschodzie słońca powietrze jest przepętnione witalną energią nazywaną „chi”. Dlatego tysiące Chińczyków rozpoczynają dzień od ćwiczeń w parku, często w dużych grupach. Wielu mieszkańców tego kraju używa rowerów jako środka transportu; ulice Chin są nimi przepętnione. Poza miastami spotyka się niewiele samochodów. W Chengdu, stolicy Syczuanu, można podziwiać dawne formy chińskiej sztuki, takie jak: operę syczuańską, pokazy akrobatyczne i występy pieśniarskie. Syczuan słynie z ostro przyprawianego jedzenia. W Chinach każdy region szczeni się posiadaniem wyjątkowej kuchni. Guangzhou, na zachód od Hong-Kongu (dawniej Kanton), jest nowoczesnym miastem, najbardziej znanym z ogromnego bazaru Qingping, pełnego różnorodnych produktów, potraw i zwierząt. Przysłowie mówi, że Kantończycy zjedzą wszystko, co ma cztery nogi, z wyjątkiem stołu. W Chinach szacunkiem darzy się nie tylko starszych, ale i przodków – oni bowiem strzegą domostwa. To dla nich pali się w ofierze kadzidełka.

Zabytki

Chiny, jedna z najstarszych cywilizacji świata, mogą pochwalić się wspaniałymi zabytkami, z których aż siedem zostało umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO. Najbardziej znany jest

Wielki Mur Chiński. W całym Chinach jednak można spotkać piękne pozostałości, zwykle związane z religią buddyjską. Dali posiada Stare Miasto ogrodzone murami, do którego prowadzą imponujące bramy. Poza Starym Miastem ważną budowlą są Trzy Pagody (San Ta Si), wzniesione w IX w. Góry Cang Shan i piękne jezioro Erhai, na którym łowi się ryby z użyciem kormoranów, dodają jeszcze uroku temu miejscu. Emei Shan to rozległa i wysoka góra z dwudziestoma świątyniami i klasztorami, do których można się dostać po kamiennych schodach. Jest ona miejscem pielgrzymek. Zwykle nad świątyniami unoszą się chmury dymu z kadzidełek. Szczyty pokrywają piękne lasy z rzadkimi okazami drzew. Wielki Budda z Leshan jest największą statuą Buddy na świecie – ma 71 metrów wysokości. W VIII w. n.e. wyrzeźbił go w klifie pewien mnich, mając nadzieję, że Budda, zwrócony w kierunku trzech niebezpiecznych rzek, uciszy wody i pozwoli bezpiecznie pływać łodziom. W Lijiang w Yunnanie pozostały zabytki z okresu dynastii Ming. Należy do nich m.in. Pawilon Pięciu Feniksów 20-metrowej wysokości.

Opracowanie: Agnieszka Dziarmaga-Czajkowska, Sylwia Gil